

Obsah

Autoři	27
Předmluva	29
1 Česká psychiatrie na přelomu století (<i>C. Höschl, J. Libiger</i>)	31
Zdroje a směřování české psychiatrie	32
Česká psychiatrie pro 21. století	36
2 Neurovědní základy psychiatrie	39
2.1 Neuroanatomie (<i>P. Petrovický</i>)	40
2.1.1 Telencefalón - koncový mozek	40
Bazální část telencefalón	40
Dorzální část telencefalón	40
Mediální část telencefalón - lamina epithelialis	41
2.1.2 Bazální ganglia	41
Corpus striatum	41
Globulus pallidus - pallidum a substantia innominata	42
Nucleus amygdalae - amygdala	43
Claustrum	43
2.1.3 Mozková kůra	44
Hlavní zářezy, laloky a gyry	44
Vnitřní stavba kůry	44
Korová centra a oblasti	49
Bílá hmota hemisfér	51
2.1.4 Spojení bazálních ganglií	52
Hlavní okruh bazálních ganglií	53
Vedlejší okruhy bazálních ganglií	53
2.1.5 Limbický systém	55
Hipokampální okruhy	56
Amygdalární okruhy	57
Přidružené limbické struktury	60
Literatura	60
2.2 Funkční systémy lidského mozku (<i>F. Koukolík</i>)	60
2.2.1 Vnímání a poznávání	61
2.2.2 Paměť	62
2.2.3 Jazyk a řeč	63
2.2.4 Motorika a praxe	64
2.2.5 Vědomí a orientovaná pozornost	64
2.2.6 Emotivita	64
2.2.7 Řídící (exekutivní) funkce	65
Literatura	65
2.3 Neurofyziologie (<i>F. Šťastný</i>)	66
2.3.1 Obecné a speciální funkce mozku	66
Somatosenzorické funkce mozku	67
Motorické funkce mozku	68
2.3.2 Integrace senzorických a motorických systémů mozku	69
Literatura	70
2.4 Neurologie (<i>E. Růžička</i>)	70
2.4.1 Předmět oboru neurologie	70
2.4.2 Diagnostika	70
Neurologické vyšetření	70

2.4.3	Vybrané neurologické syndromy blízké oboru psychiatrie	71
	Poruchy vědomí	71
	Korové syndromy	71
	Extrapiramidové poruchy hybnosti	74
	Epilepsie	77
	Bolesti hlavy (cefalea, cefalgie)	78
2.4.4	Psychiatrická symptomatologie u dalších neurologických onemocnění	78
	Literatura	79
2.5	Spánek a bdělost (M. Matoušek)	79
2.5.1	Terminologie	79
2.5.2	Biologický význam spánku	79
2.5.3	Základní spánkový výzkum	80
2.5.4	Neuroanatomie spánku	80
2.5.5	Neurochemie spánku	80
2.5.6	Spánkové rytmy	81
2.5.7	Spánková stadia	82
2.5.8	Vyšetřování spánku a bdělosti	82
	Literatura	84

3 Biologické obory v psychiatrii **85**

3.1	Teorie živých systémů (A. Markoš)	86
3.1.1	O jaké „zákony fyziky a chemie“ vlastně jde?	86
3.1.2	Novodobý vitalismus	87
3.1.3	Hermeneutická biologie	90
	Literatura	90
3.2	Genetika (M. Alda)	91
3.2.1	Postup při genetických studiích nemocí a behaviorálních znaků	91
3.2.2	Identifikace genů přispívajících k etiologii nemocí nebo ovlivňujících behaviorální znaky	93
	Literatura	95
3.3	Obecná psychofarmakologie (J. Švestka)	96
3.3.1	Farmakodynamika psychofarmak	96
	Ovlivnění funkce receptorů	96
	Neurotransmitery – monoaminy a acetylcholin	98
	Aminokyseliny	104
	Adenosin a purinové receptory	107
	Neuropeptidy	107
	Neurotrofní faktory	109
	Oxid dusnatý	110
	Oxid uhelnatý	110
	Intracelulární přenos nervového signálu v CNS	110
	Terciární poslové a geny časné odpovědi	114
3.3.2	Farmakokinetika psychofarmak	114
	Absorpce	114
	Distribuce	115
	Metabolizace	115
	Eliminace – exkrece	117
	Hlavní faktory, ovlivňující farmakokinetiku psychofarmak	117
	Literatura	118
3.4	Chronobiologie (C. Höschl)	119
	Literatura	125
3.5	Psychoneuroendokrinologie (J. Horáček, C. Höschl)	125
3.5.1	Hypotalamus a neuroendokrinní regulace	125
	Hypotalamická kontrola sekrece hormonů hypofýzy	126
3.5.2	Hypotalamo-pituito-adrenální osa (HPA)	126
	Regulace aktivity HPA	126
	Hodnocení aktivity HPA	127
	Neurotoxické působení kortikoidů, vztah mezi stresem, depresí a PTSD	128
	Neurosteroidy	128

3.5.3	Hypotalamo-pituito-tyreoidální osa (HPT)	130
	Regulace HPT	130
	Hodnocení aktivity HPT	130
	Hypotyreóza	130
	Hypertyreóza	130
3.5.4	Hypotalamo-pituito-gonadální osa (HPG)	130
	Testosteron	131
	Estrogeny	131
	Prolaktin	131
3.5.5	Vliv dalších neuropeptidů	131
	Opioidní peptidy	131
	Vazopresin a oxytocin	132
	Neuropeptid Y	132
	Galanin	132
	Inzulin	132
	Literatura	132
3.6	Etologie a psychiatrie (C. Höschl)	133
	Uplatnění etologie v medicíně	140
	Literatura	142
3.7	Sociobiologie (C. Höschl)	143
	Literatura	146

4 Psychologické otázky v psychiatrii 147

4.1	Základy psychologie (R. Babbouh)	148
4.1.1	Předmět psychologie	148
4.1.2	Stručný nástin dějin psychologie	148
4.1.3	Hlavní psychologické směry 20. století	149
4.1.4	Členění psychologie	150
4.1.5	Metody psychologie	150
4.1.6	Psychické funkce	151
	Vnímání	151
	Paměť	152
	Učení	152
	Myšlení a inteligence	153
	Cítění	154
	Motivace	154
4.1.7	Člověk mezi lidmi	155
	Literatura	156
4.2	Učení a paměť (J. Bureš)	156
4.2.1	Neasociativní učení	156
4.2.2	Asociativní učení	156
	Klasický podmíněný reflex	156
	Instrumentální podmíněný reflex	157
	Vyhasínání a zapomínání	157
4.2.3	Deklarativní a procedurální paměť	158
	Nervové mechanismy paměti	158
	Časová dynamika paměti	158
	Lokalizace pamětních stop	159
	Neverbální deklarativní paměť	159
	Literatura	159
4.3	Agrese a násilí (J. Volavka)	160
4.3.1	Definice a posuzovací škály	160
4.3.2	Demografické koreláty agrese	160
	Všeobecná populace	160
	Populace psychiatrických pacientů	160
4.3.3	Druhy agrese	160
4.3.4	Neurochemické mechanismy agrese a jejich genetický podklad	161
4.3.5	Mozkové struktury a funkce ovlivňující agresi	161
4.3.6	Alkohol	162
4.3.7	Drogy	163
	Psychofarmakologické účinky drog na agresivitu	163

4.3.8	Impulzivní agrese	163
	Psychofarmakologická léčba impulzivní agrese	164
4.3.9	Agrese u psychóz	164
	Psychofarmakologická léčba agrese u psychóz	165
	Literatura	166
4.4	Motivace (<i>J. Madlafousek</i>)	166
4.4.1	Základní charakteristiky (primární) motivace	167
	Pojem „motivační systém“	167
	Motivace a racionální uvažování	167
	Motivační stavy	167
	Kritika unitárního pojetí a energetického modelu motivace	168
4.4.2	Specifické domény motivovaného chování	168
	Funkční organizování motivačních systémů	168
	Motivující vztahy	168
	Domény motivovaného chování	169
4.4.3	Klinické a sociální souvislosti motivovaného chování	169
	Agresivní chování	169
	Násilí a zdroje	169
	Literatura	170
4.5	Klinická psychologie (<i>M. Preiss</i>)	170
4.5.1	Úkoly klinické psychologie	170
4.5.2	Z historie klinické psychologie	170
4.5.3	Působíště klinické psychologie	172
	Postavení klinického psychologa na pracovišti	172
4.5.4	Psychodiagnostické metody	172
	Pozorování	172
	Rozhovor	173
	Psychologické testy	173
	Jaké psychologické testy by měl psychiatr znát?	175
	Neuropsychologické testy	177
	Užívání psychodiagnostických metod	177
4.5.5	Osobnost klinického psychologa	178
4.5.6	Vize klinické psychologie	178
	Literatura	178
4.6	Neuropsychologie (<i>M. Preiss</i>)	179
4.6.1	Definice neuropsychologie	179
4.6.2	Z historie neuropsychologie	179
4.6.3	Základní neuropsychologická terminologie	180
4.6.4	Chování	180
4.6.5	Neuropsychologické vyšetření	181
	Screeningové a podrobné vyšetření	182
4.6.6	Neuropsychologický nález	183
4.6.7	Klinické aplikace	185
	Aplikace v neurologii	185
	Aplikace v psychiatrii	185
4.6.8	Osobnost a psychosociální následky poškození mozku	186
	Neuropsychologická rehabilitace	186
	Literatura	186
4.7	Teorie osobnosti (<i>M. Babbouh</i>)	187
4.7.1	Antické temperamenty	187
4.7.2	Psychoanalytické teorie osobnosti	187
4.7.3	Individuální psychologie	188
4.7.4	Analytická psychologie	188
4.7.5	Konstituční psychologie	188
4.7.6	Transakční teorie osobnosti	189
4.7.7	Humanistické teorie osobnosti	189
4.7.8	Faktorově analytické přístupy	189
4.7.9	Biologické teorie osobnosti	190
	Literatura	191
4.8	Psychoanalytické teorie v psychiatrii (<i>V. Mikota</i>)	191
	Psychoanalytické období (1881–1900)	191
	Překladačské období (1900–1923)	192

	Klasické období (1923–1939)	191
	Egopsychologické období (1939 až 80. léta 20. století)	194
	Současné – integrativní období (80. léta až dosud)	196
	Literatura	197
4.9	Psycholingvistika (<i>J. Horáček</i>)	197
4.9.1	Složky a charakteristiky jazyka	197
4.9.2	Anatomická lokalizace řeči a afázie	198
4.9.3	Struktura řeči a mentální reprezentace	199
4.9.4	Poruchy řeči a psychopatologie	200
4.9.5	Patologie řeči u duševních poruch	201
	Literatura	201
4.10	Kognitivní věda a problém vztahu mezi myslí a tělem (<i>I. Havel</i>)	201
4.10.1	Kognitivní věda – pokus o integraci disciplín	202
	Umělá inteligence	202
	Neuronové sítě a konekcionismus	203
	Vnitřní prožívání	203
4.10.2	Filozofický problém mysli a těla	204
	Moderní názory	205
	Počítačová metafora a „silná“ umělá inteligence	205
	Konekcionistický funkcionalismus a teorie emergence	206
	Co je vědomí?	206
	Literatura	206
4.11	Transpersonální psychologie (<i>S. Grof</i>)	207
4.11.1	Historie, teorie a praxe	207
	Historická východiska	207
4.11.2	Empirické a teoretické základy transpersonální psychologie	208
	Literatura	211
4.12	Evoluční psychologie (<i>J. Madlafousek</i>)	212
4.12.1	Vymezení pojmů	212
4.12.2	Mechanismy generující chování	212
4.12.3	Evoluce Homo sapiens sapiens	213
4.12.4	Metodika evoluční psychologie	213
4.12.5	Reprodukční strategie Homo sapiens sapiens	214
4.12.6	Psychiatrie a evoluční medicína	214
	Literatura	215

5 Sociologie v psychiatrii (*K. Chromý*) **217**

5.1	Sociologie duševních poruch	218
5.1.1	Historie	218
5.1.2	Nemoc ze sociologického pohledu	219
5.1.3	Sociologické dělení nemocí	219
5.1.4	Stereotyp jedince s duševní poruchou	219
5.1.5	Laické dělení duševních poruch	219
5.1.6	Stereotyp psychiatra	219
5.1.7	Klinická mentalita	219
5.1.8	Stigma	220
5.1.9	Prestiž oboru	220
5.1.10	Nálepkovací teorie	221
5.1.11	Medicinizace	222
	Podstata medicinizace	223
	Výsledky medicinizace	223
	Literatura	224
5.2	Sociální psychiatrie	224
5.2.1	Ústavní péče	224
	Systém otevřených dveří	224
	Atmosféra lůžkového zařízení	225
5.2.2	Důraz na mimoústavní péči	225
5.2.3	Zdravotní výchova	225
	Současný stav	226
	Literatura	226

6	Výzkumné metody v psychiatrii	227
6.1	Epidemiologický výzkum (<i>L. Csémy, E. Dragomirecká</i>)	228
6.1.1	Předmět psychiatrické epidemiologie	228
	Základní pojmy	228
6.1.2	Metody epidemiologického výzkumu	228
6.1.3	Epidemiologické studie v oblasti duševního zdraví	230
	Literatura	231
6.2	Experimentální psychózy (<i>S. Grof</i>)	231
	Literatura	233
6.3	Animální modely psychických poruch (<i>C. Höschl</i>)	234
6.3.1	Drogová závislost	234
6.3.2	Demence	234
6.3.3	Deprese	234
6.3.4	Úzkost	234
6.3.5	Agrese	235
6.3.6	Psychózy (schizofrenie)	236
	Literatura	237
6.4	Farmakologické studie (<i>V. Filip</i>)	237
6.4.1	Protokol studie	237
6.4.2	Uspořádání studie	238
6.4.3	Randomizace	239
6.4.4	Metody klinického hodnocení	240
6.4.5	Nežádoucí příhody	240
6.4.6	Zpracování dat	241
6.4.7	Dokumentace klinické studie	241
6.4.8	Zajištění kvality	242
6.5	Aplikace statistiky (<i>R. Babboub</i>)	243
6.5.1	Druhy statistik	243
6.5.2	Typy proměnných	243
6.5.3	Deskriptivní statistika	244
6.5.4	Testování hypotéz	244
6.5.5	Statistické testy	245
6.5.6	Statistické metody	245
6.5.7	Metaanalýza	246
	Literatura	246
6.6	Základní dovednosti výzkumníka	
	(<i>J. Libiger, J. Horáček, M. Alda, M. Kopeček, C. Höschl</i>)	246
6.6.1	Jak číst vědecký článek	126
6.6.2	Jak se vyznat v medicínských informacích	248
6.6.3	Jak uspořádat klinickou studii	249
	Příprava projektu a výzkumný protokol	249
	Spolupráce ve výzkumu	250
	Etické otázky	250
	Kde a jak žádat o grant	250
6.6.4	Jak napsat vědecký článek	250
	Literatura	252

7 Psychiatrické vyšetření **253**

7.1	Psychiatrické vyšetření (<i>L. Motlová</i>)	254
7.1.1	Základní identifikační údaje	255
7.1.2	Anamnéza	255
	Rodinná anamnéza	255
	Osobní anamnéza	255
	Objektivní anamnéza	256
7.1.3	Nynější onemocnění	257
7.1.4	Přítomný stav psychický	257
7.1.5	Přítomný stav somatický	258
7.1.6	Psychodynamický rozbor	258
7.1.7	Diagnóza a diferenciální diagnóza	259

7.1.8	Terapeutický plán	259
	Literatura	260
7.2	Orientační psychologické vyšetření (<i>M. Preiss</i>)	260
7.2.1	Otázky kladené klinickému psychologovi	260
7.2.2	Obsah a forma psychologického vyšetření	261
	Literatura	261

8 Pomocné vyšetřovací metody **265**

8.1	Zobrazovací a funkčně zobrazovací metody v psychiatrii	266
	<i>(J. Horáček, M. Kopeček, J. Libiger, F. Španiel)</i>	
8.1.1	Rozdělení zobrazovacích metod	266
8.1.2	Principy zobrazovacích metod	266
	RTG 266	
	Počítačová tomografie (CT) 266	
	Dynamické CT (Xe/CT) 267	
	Magnetická rezonance (MR) 267	
	Jednofotonová emisní tomografie (SPECT) 268	
	Pozitronová emisní tomografie (PET) 268	
8.1.3	Použití zobrazovacích metod v psychiatrii	270
	Strukturální zobrazovací metody 270	
	Funkčně zobrazovací metody (PET, SPECT, fMR, MRS, CT) 270	
	Neurofyzilogické studie 270	
	Neurochemické a receptorové studie 271	
8.1.4	Klinické nálezy zobrazovacími metodami u vybraných neuropsychiatrických onemocnění	271
	Fyziologické stárnutí 271	
	Demence 271	
	Normotenzní hydrocefalus 272	
	Huntingtonova chorea 272	
	Parkinsonova nemoc 272	
	Hepatolentikulární degenerace (Wilsonova choroba) 272	
	Epilepsie 272	
	Abúzus 272	
	Schizofrenie 272	
	Poruchy nálady 274	
	Neurotické a úzkostné poruchy 274	
	Literatura	275
8.2	EEG v psychiatrii (<i>M. Matoušek</i>)	276
8.2.1	Technika	276
8.2.2	Popis EEG křivky	276
8.2.3	Normální EEG	277
8.2.4	Patologický EEG	277
	Epilepsie 277	
	Demence 278	
	Psychózy 279	
	Neurózy 280	
	Poruchy osobnosti 280	
	Změny EEG vlivem léčby a při intoxikacích 281	
	Literatura	281
8.3	Laboratorní vyšetření v psychiatrii (<i>J. Sikora</i>)	282
8.3.1	Vodní a minerálový metabolismus	282
8.3.2	Stanovení metabolitů	282
8.3.3	Aktivity enzymů	283
8.3.4	Vyšetření mozkomíšního moku	283
8.3.5	Laboratorní diagnostika syfilidy a AIDS	284
8.3.6	Vyšetření hormonů	285
	Funkční testy 285	
8.3.7	Vyšetření moče	285
	Návykové látky 286	
8.3.8	Stanovení psychofarmak	286
	Literatura	286

8.4	Psychometrická vyšetření (škály) (V. Filip, J. Klaschka)	286
	Stupnice sebeposuzovací versus hodnocené vnějším pozorovatelem	287
	Stupnice diskretní versus analogové	287
	Obecný versus deskriptivní popis kotvících bodů	287
	Praktické použití psychiatrických posuzovacích stupnic	288
	Literatura	291

9 Psychopatologie (obecná psychiatrie) (J. Horáček, J. Švestka) **293**

9.1	Poruchy vědomí	294
9.1.1	Kvantitativní poruchy vědomí (zastřené vědomí)	295
	Somnolence	295
	Sopor	295
	Kóma	295
	Mdloba (kolaps)	296
9.1.2	Kvalitativní poruchy vědomí (obluzené vědomí)	296
	Delirium	296
	Obnubilace (mráкотný stav)	297
	Poruchy idiognoze	298
	Literatura	298
9.2	Poruchy vnímání	298
9.2.1	Fyziologický podklad vnímání	298
9.2.2	Rozdělení poruch vnímání	298
	Iluze	300
	Halucinace	300
	Psychosenzorické poruchy	302
	Gnostické poruchy	302
	Literatura	303
9.3	Poruchy pozornosti	303
9.3.1	Fyziologický podklad pozornosti	303
9.3.2	Rozdělení a vlastnosti pozornosti	304
9.3.3	Poruchy pozornosti	304
	Výskyt poruch pozornosti	304
	Metody zjišťování poruch pozornosti	304
	Literatura	305
9.4	Poruchy intelektu	305
9.4.1	Definice intelektu a inteligence	305
	Inteligence z pohledu teorie informací	306
9.4.2	Vývoj intelektu	306
9.4.3	Měření intelektových schopností	306
9.4.4	Třídění intelektových schopností podle stupně IQ	307
9.4.5	Rozvoj intelektu	307
9.4.6	Poruchy intelektu	308
	Mentální retardace	308
	Demence	310
	Literatura	310
9.5	Poruchy emocí	311
9.5.1	Definice emocí	311
9.5.2	Tělesné projevy emocí	311
9.5.3	Fyziologické mechanismy emocí	311
9.5.4	Rozdělení emocí	312
9.5.5	Poruchy emocí	313
	Poruchy vyšších citů	313
	Poruchy nepřiměřené intenzity emocí (afekty)	313
	Poruchy s nepřiměřeným trváním emocí (nálady)	314
	Poruchy struktury emocí	316
	Literatura	317
9.6	Poruchy myšlení	317
9.6.1	Definice myšlení	317
	Myšlenkový proces	317
	Myšlení z pohledu zpracování informací a neuronálních sítí	317

9.6.2	Poruchy myšlení	318
	Poruchy formy myšlení	318
	Poruchy struktury myšlení	318
	Poruchy obsahu myšlení (bludy)	319
	Literatura	322
9.7	Poruchy pudů	322
9.7.1	Definice pudů	322
9.7.2	Poruchy pudů	322
	Poruchy pudu obživného (nutričního)	322
	Poruchy pudu sebezáchovy	323
	Poruchy pudu rodičovského	323
9.8	Poruchy volního jednání (M. Maršálek)	324
9.8.1	Definice volního jednání	324
9.8.2	Poruchy volního jednání	324
	Poruchy vůle	324
	Poruchy cíleného jednání	324
	Poruchy psychomotoriky	326
	Literatura	328

10	Klasifikace duševních poruch (P. Smolík)	329
10.1	Taxonomická otázka vztahu mysli a těla	330
10.2	Typy a strategie lékařské klasifikace	333
10.3	Vývoj klasifikace duševních poruch	334
10.4	Mezinárodní klasifikace duševních poruch MKN-10	334
10.5	Reliabilita a validita diagnostických kritérií a kategorií klasifikací DSM-IV a MKN-10	335
10.6	Důležitá upozornění a omezení při používání klasifikací MKN-10 a DSM-IV	336
10.7	Klasifikace duševních poruch v současném světě	336
10.8	Kritika soudobých klasifikačních systémů duševních poruch	337
10.9	Perspektivy klasifikace duševních poruch	338
	Literatura	338

11	Schizofrenní poruchy (J. Libiger)	341
11.1	Pojem a historie	342
11.1.1	Definice a význam pojmu	342
11.1.2	Historie	343
11.2	Diagnostika	347
11.2.1	Klinická diagnóza	347
	Diagnostická vodítka MKN-10 pro schizofrenii (F20)	348
11.2.2	Operacionalizovaná diagnóza	349
	Diagnostická kritéria pro schizofrenii v DSM-IV	349
11.2.3	Diferenciální diagnóza	350
	Akutní psychotický stav	350
	Ohraničení schizofrenie oproti ostatním psychózám	351
	Pomocná vyšetření	352
11.3	Průběh	352
11.3.1	Stadia průběhu	352
11.3.2	Varianty průběhu	354
11.3.3	Formy onemocnění	355
	Paranoidní forma schizofrenie (F20.0)	355
	Hebefrenní forma schizofrenie (F20.1)	356
	Katatonní forma schizofrenie (F20.2)	356
	Simplexní forma schizofrenie (F20.6)	357
	Nediferencovaná forma (F20.3)	359

Reziduální schizofrenie (F20.5)	359
Pozitivní a negativní formy schizofrenie	360
Deficitní schizofrenie	360

11.4 Epidemiologie	362
11.5 Etiologie a patogeneze	364
11.5.1 Genetické nálezy	364
11.5.2 Morfologické nálezy a schizofrenie	367
11.5.3 Biochemické nálezy u schizofrenie	369
11.5.4 Nálezy v oblasti elektrofyziologie	375
11.5.5 Nálezy zobrazovacími metodami	377
11.5.6 Experimentální a počítačové modely schizofrenního onemocnění	381
11.5.7 Nálezy v oblasti sociální a psychologické	382
11.5.8 Neurokognitivní funkce	384
11.6 Velké teorie	386
11.6.1 Evoluční teorie onemocnění schizofrenií	386
11.6.2 Neurovývojový a neurodegenerativní model vzniku schizofrenie	387
11.6.3 Teorie funkčního rozpojení	388
11.7 Léčba	390
11.7.1 Akutní léčba ataky nebo relapsu schizofrenie	390
11.7.2 Léčba chronického onemocnění a udržovací farmakoterapie schizofrenie	392
11.7.3 Léčba na terapii rezistentního onemocnění	394
11.7.4 Predikce	395
11.7.5 Psychoterapeutické a sociálně terapeutické intervence, týmová práce	395
11.8 Pracovní posuzování a právní problematika spojená se schizofrenií	397
11.9 Stigma	397
11.10 Schizoafektivní porucha	399
Literatura	400

12 Paranoidní poruchy (R. Balon) 403

12.1 Porucha s bludy a jiné vleklé poruchy s bludy	404
12.1.1 Výskyt	404
12.1.2 Historie, klasifikace	404
12.1.3 Etiologie	404
12.1.4 Klinický obraz, průběh, formy	404
12.1.5 Diferenciální diagnóza	406
12.1.6 Léčba	406
12.2 Indukovaná porucha s bludy	407
Literatura	407

13 Poruchy nálady (afektivní poruchy) (C. Höschl) 409

13.1 Historie a vymezení pojmu	410
13.2 Neuroanatomie a neurofyziologie	413
13.2.1 EEG a spánek	413
13.2.2 Elektromyografie	414
13.2.3 Zobrazovací metody	414
13.3 Biochemie a psychofarmakologické paradigma	414
13.3.1 Katecholaminová hypotéza	414
Noradrenergní systém	414
Serotonergní systém	417
13.3.2 Desenzibilizační hypotéza	417
13.3.3 Dysregulační hypotéza	418
13.3.4 Ostatní systémy	418
Dopaminergní systém	418
Cholinergní systém	418

	GABA	418
	Endorfiny	418
	Kortikoliberin (CRH)	419
13.3.5	Molekulární a buněčná hypotéza deprese	419
13.4	Genetika	421
13.5	Imunologie	423
13.6	Chronobiologie afektivních poruch	423
	Sezonní afektivní porucha	424
	Premenstruační syndrom	424
13.7	Etologie a farmakoetologie deprese	425
13.8	Vývojové aspekty onemocnění	426
13.9	Psychologie a sociologie deprese	426
13.9.1	Psychologie	426
	Psycholingvistické hypotézy	426
	Psychoanalýza	426
	Testy	427
	Psychoterapie	427
13.9.2	Sociologie	427
13.10	Klinický obraz	431
13.10.1	Výskyt a průběh	432
	Prevalence	433
	Průběh	433
13.10.2	Sebevražda	434
13.11	Diagnostika	435
13.11.1	DSM-IV	435
	Zkrácená kritéria pro velkou depresivní poruchu	435
	Zkrácená kritéria pro manickou epizodu	435
	Zkrácená kritéria pro dystymní poruchu	435
13.11.2	MKN-10	436
	Manická fáze (F30)	436
	Bipolární afektivní porucha (F31)	437
	Depresivní fáze (F32)	437
	Periodická (rekurentní) depresivní porucha (F33)	438
	Trvalé poruchy nálady (afektivní poruchy) (F34)	439
	Jiné poruchy nálady (afektivní poruchy) (F38)	440
	Nespecifikovaná porucha nálady (afektivní porucha) (F39)	440
13.12	Léčba	441
13.12.1	Farmakoterapie	442
	Vodítka k farmakoterapii deprese	442
	Vodítka k farmakoterapii psychotické deprese	443
	Vodítka k farmakoterapii bipolární deprese	443
	Vodítka k farmakoterapii mánie	443
	Vodítka k farmakoterapii smíšeného stavu a dysforické mánie	445
	Vodítka k tymoprofylaxi bipolární poruchy	445
13.12.2	Elektrokonvulze	447
13.12.3	Fototerapie	447
13.12.4	Psychoterapie deprese	447
	Kognitivně-behaviorální psychoterapie	448
	Interpersonální psychoterapie	448
	Manželská terapie	448
	Krátká dynamická psychoterapie	448
	Rogersovská psychoterapie	448
13.12.5	Psychoedukace	448
13.13	Posuzování	448
	Literatura	452

14	Organické duševní poruchy (<i>R. Jiráček</i>)	455
14.1	Demence	456
14.1.1	Definice demence	456
14.1.2	Rozdělení demencí	457
	Demence atroficko-degenerativního původu	458
	Symptomatické (sekundární) demence	468
	Demence dětského a adolescentního věku	473
14.2	Organický amnestický syndrom	474
14.3	Deliria	475
14.3.1	Diagnostika a diferenciální diagnostika	476
14.3.2	Etiologie	476
14.3.3	Léčba	476
14.4	Další organicky a somatogenně podmíněné psychické poruchy	477
	Literatura	480
15	Neurotické poruchy	481
15.1	Úzkostné poruchy (<i>J. Praško</i>)	482
15.1.1	Fobické úzkostné poruchy	482
	Agorafobie (F40.0)	482
	Sociální fobie (F40.1)	484
	Specifické fobie (F40.2)	486
15.1.2	Jiné úzkostné poruchy	488
	Panická poruchy (F41.0)	488
	Generalizovaná úzkostná porucha (F41.1)	491
	Směšaná úzkostně-depresivní porucha (F41.2)	493
15.2	Obsedantně-kompulzivní porucha (<i>J. Kosová</i>)	494
15.2.1	Historie	494
15.2.2	Epidemiologie	495
15.2.3	Etiologie	495
	Psychologické mechanismy	495
	Behaviorální faktory	495
	Nálezy zobrazovacích metod	496
	Biochemické nálezy	496
	Genetika	497
	Imunologické nálezy	497
15.2.4	Klinické charakteristiky	497
	Diagnostická kritéria MKN-10	498
	Diferenciální diagnostika	498
	Komorbidita	498
15.2.5	Průběh a prognóza	498
	Spektrum obsedantně-kompulzivní poruchy	498
15.2.6	Léčba	499
	Kognitivně-behaviorální terapie	499
	Farmakoterapie	499
	Literatura	500
15.3	Reakce na závažný stres a poruchy přizpůsobení (<i>J. Praško</i>)	501
	Akutní reakce na stres (F43.0)	501
	Posttraumatická stresová porucha (F43.1)	502
	Poruchy přizpůsobení (F43.2)	506
15.4	Dissociativní (konverzní) poruchy (<i>J. Praško</i>)	508
	Dissociativní amnézie (F44.0)	508
	Dissociativní fuga (F44.1)	509
	Dissociativní stupor (F44.2)	509
	Trans a stavy posedlosti (F44.3)	509
	Dissociativní poruchy motoriky (F44.4)	510
	Dissociativní křeče (F44.5)	510

	Dissociativní porucha citlivosti a poruchy senzorické (F44.6)	510
	Jiné dissociativní (konverzní) poruchy (F44.8)	510
15.5	Somatoformní poruchy (<i>J. Praško</i>)	511
	Somatizační porucha (F45.0)	511
	Hypochondrická porucha (F45.2)	513
	Dysmorfofobie	517
	Somatoformní vegetativní dysfunkce (F45.3)	518
	Přetrvávající somatoformní bolestivá porucha (F45.4)	521
15.6	Jiné neurotické poruchy	523
	Neurastenie (F48.0)	523
	Depersonalizační a derealizační syndrom (F48.1)	525
	Literatura	526

16	Poruchy osobnosti	527
16.1	Poruchy osobnosti (<i>R. Balon</i>)	528
16.1.1	Definice	528
	Poruchy osobnosti versus změny osobnosti	529
16.1.2	Historie	529
	Problémy klasifikace osobnosti	531
16.1.3	Epidemiologie poruch osobnosti	532
16.1.4	Etiologie poruch osobnosti	532
16.1.5	Komorbidity	533
16.1.6	Diagnostika a diferenciální diagnostika, vyšetřovací testy	534
16.1.7	Teorie a definice osobnosti ve vztahu ke klinické praxi a léčbě	534
16.1.8	Základní principy léčby poruch osobnosti	535
16.1.9	Specifické poruchy osobnosti: klinický obraz, průběh, formy	535
	Všeobecná diagnostická kritéria poruchy osobnosti podle DSM-IV	535
	Trs A – podivíni, excentrici	536
	Trs B – afektovaní, emotivní, dramatizující	539
	Trs C – úkostní, uhýbaví, ustrašení	541
	Literatura	543
16.2	Psychoterapie poruch osobnosti (<i>J. Praško</i>)	544
16.2.1	Podpůrná psychoterapie	544
16.2.2	Psychoanalytická psychoterapie	545
16.2.3	Skupinová psychoterapie	545
16.2.4	Kognitivně-behaviorální psychoterapie	545
	KBT – konceptualizace poruch osobnosti	546
	Metody kognitivní restrukturalizace	549
	Literatura	550
16.3	Symptomatická farmakologická léčba poruch osobnosti (<i>J. Kosová</i>)	551
16.3.1	Agresivita/impulzivita	551
16.3.2	Afektivní příznaky	552
16.3.3	Chronická úzkost	553
16.3.4	Kognitivně-percepční poruchy	553
	Literatura	553

17	Návykové nemoci (<i>K. Nešpor</i>)	555
17.1	Duševní poruchy a poruchy chování vyvolané účinkem psychoaktivních látek	556
17.1.1	Vymezení pojmu „psychoaktivní látka“	556
17.1.2	Akutní intoxikace (F1x.0)	556
17.1.3	Škodlivé užívání (F1x.1)	558
17.1.4	Syndrom závislosti (Fx.2)	559
17.1.5	Odykací stav (F1x.3) a odykací stav s deliriem (F1x.4)	563
17.1.6	Psychotická porucha (tzv. toxické psychózy) (F1x.5)	565
17.1.7	Amnestický syndrom, včetně Korsakovova syndromu vyvolaného psychoaktivní látkou (F1x.6)	566
17.1.8	Reziduální stav a psychotická poruchy s pozdním začátkem (F1x.7)	566
17.1.9	Některé další poruchy vyvolané psychoaktivními látkami	567

17.2	Některé návykové a impulzivní poruchy	567
17.2.1	Patologické hráčství (F63.0)	567
17.2.2	Další návykové nemoci	568
17.2.3	Přechody mezi návykovými problémy	569
17.2.4	„Dvojitá diagnóza“	569
17.3	Návykové nemoci u specifických populací	570
17.3.1	Návykové nemoci u dospívajících	570
17.3.2	Návykové nemoci ve stáří	571
17.3.3	Návykové nemoci u žen	572
17.3.4	Etnické menšiny a cizinci	573
17.3.5	Návykové nemoci u homosexuálních pacientů	574
17.4	Prevence návykových nemocí	574
17.4.1	Prevence obecně	574
17.4.2	Prevence lékařů a dalších zdravotnických pracovníků	575
	Literatura	576

18 Sexuální poruchy (S. Brichtín) 577

18.1	Sexuální dysfunkce	578
	Nedostatek nebo ztráta sexuální touhy (F52.0)	578
	Odpor k sexu a nedostatek sexuální zralosti (F52.1)	579
	Selhání genitální odpovědi (F52.2)	579
	Dysfunkční orgasmus (F52.3)	580
	Předčasná ejakulace (F52.4)	281
	Neorganický vaginizmus (F52.5)	581
	Neorganická dyspareunie (F52.6)	581
	Hypersexualita (F52.7)	582
18.2	Poruchy pohlavní identity	582
	Transsexualismus (F64.0)	582
	Transvestitizmus dvojí role (F64.1)	583
	Porucha pohlavní identity v dětství (F64.2)	583
18.3	Poruchy sexuální preference – parafilie	583
	Fetišizmus (F65.0)	585
	Fetišistický transvestitizmus (F65.1)	585
	Exhibicionismus (F65.2)	585
	Voyeurství (F65.3)	585
	Pedofilie (F65.4)	585
	Sadomasochizmus (F65.5)	586
	Patologická sexuální agresivita, frotérství, tušérství, telefonní skatologie (F65.8)	586
	Egodystonická homosexualita (F66.1)	587
	Literatura	587

19 Od psychosomatické k behaviorální medicíně (J. Baštecký) 590

19.1	Psychosomatické hnutí	590
19.2	Psychosomatická medicína a její vývoj	590
19.2.1	Specifické koncepce	590
19.2.2	Hraniční koncepce	591
19.2.3	Nespecifické koncepce	591
19.2.4	Krise psychosomatické medicíny	593
19.3	Psychosomatická medicína v pojetí Z. J. Lipowskiho	593
19.4	Behaviorální medicína	594
19.5	Diagnostika psychosomatických a behaviorálních poruch	594
19.5.1	Specifika diagnostiky psychosomatických a behaviorálních poruch	594
19.5.2	Klasifikace psychosomatických a behaviorálních poruch	594
	Výčet nejdůležitějších psychosomatických poruch	595
19.5.3	Diferenciální diagnostika	595

19.6	Léčení psychosomatických a behaviorálních poruch	596
19.7	Prevence psychosomatických a behaviorálních poruch	597
	Literatura	597

20 Poruchy příjmu potravy (H. Papežová) 599

20.1	Historie	600
20.2	Epidemiologie	600
20.3	Etiopatogeneze	600
20.4	Diagnostická kritéria	602
20.5	Diferenciální diagnóza	602
20.6	Klinický obraz	603
20.7	Komorbidity	603
20.8	Průběh a prognóza	605
20.9	Terapie	605
	Literatura	605

21 Poruchy spánku (K. Šonka) 607

21.1	Vyšetření	608
21.2	Choroby spánku a bdění	609
21.2.1	Nadměrná denní spavost	609
21.2.2	Narkolepsie	610
21.2.3	Spánkový apnoický syndrom	610
21.2.4	Nespavost	611
21.2.5	Syndrom neklidných nohou a periodické pohyby končetinami ve spánku	612
21.2.6	Poruchy cirkadiálního rytmu	613
21.2.7	Parasomnie	613
21.2.8	Poruchy spánku u poruch nálady	614
21.2.9	Poruchy spánku u úzkostných poruch	614
	Literatura	615

22 Psychiatrie a medicína 617

22.1	Zodpovědnost a omezení psychiatrie (C. Höschl, J. Libiger)	618
	Psychiatrie jako praktická lékařská disciplína	618
	Psychiatrie jako lékařská věda	618
	Společenská omezení psychiatrie	619
	Literatura	619
22.2	Psychiatrie v jiných lékařských oborech – consultation liaison (R. Balon)	619
	Konzilium (consultation)	620
	Consultation-liaison servis	620
	Literatura	621
22.3	Thanatologie (J. Šimek)	621
	Literatura	622
22.4	Náročné situace v medicíně, zármutek (J. Šimek)	622
	Literatura	623
22.5	Psychiatrická rehabilitace (J. Pfeiffer)	623
22.5.1	Definice a vymezení pojmu	623
22.5.2	Historie vývoje psychiatrické rehabilitace	623
22.5.3	Hlavní principy psychiatrické rehabilitace	624
22.5.4	Proces rehabilitace	624
	Literatura	625
22.6	Komunitní péče (J. Pfeiffer)	625
22.6.1	Definice a vymezení pojmu	625
22.6.2	Historie	625

22.6.3	Základní principy	626
22.6.4	Specifické komunitní služby	626
	Krizové služby a domácí léčení 627	
	Denní centra a denní stacionáře 627	
	Podpora v bydlení 628	
	Podpora v práci 628	
22.6.5	Výzkum efektivity komunitní péče	629
	Literatura	629
22.7	Rozhodování praktického lékaře (C. Höschl)	630
	Literatura	630
22.8	Organizace psychiatrické péče (Z. Bašný)	631
	Literatura	632
22.9	Etika v psychiatrii (J. Šimek)	632
	Etika psychoterapie 633	
	Literatura	634
22.10	Ošetřovatelství a sociální práce	634
22.10.1	Ošetřovatelství	634
22.10.2	Sociální práce	634
	Literatura	635

23 Krizové stavy spojené s násilím (R. Balon) 637

23.1	Sebevražda (suicidium)	638
23.1.1	Definice demografie, rizikové faktory	638
23.1.2	Klinické vyšetření a ohodnocení rizika sebevraždy	639
23.1.3	Opatření v případě sebevražedného jednání či zvýšeného rizika sebevraždy	640
23.1.4	Prevence sebevraždy	641
23.2	Vražda	641
23.2.1	Definice, demografie, rizikové faktory	641
23.2.2	Klinické vyšetření a ohodnocení rizika vražedného chování	641
23.2.3	Opatření v případě vražedného úmyslu	642
23.3	Znásilnění	642
	Literatura	643

24 Psychoterapie 645

24.1	Psychoanalytická léčba (V. Mikota)	646
24.1.1	Přenos – pohled psychoanalytika	647
24.1.2	Zvláštní formy přenosu	648
24.1.3	Narcistické přenosy	649
24.1.4	Léčebné spojenectví	650
24.1.5	Protipřenos	652
24.1.6	Odpor	653
24.1.7	Agování	654
24.1.8	Interpretace a jiné zásahy analytika	654
	Propracování 656	
24.1.9	Závěrečný přehled	656
	Literatura	657
24.2	Kognitivně-behaviorální terapie (J. Praško)	657
24.2.1	Vývoj KBT	657
	Experimentální modely 657	
	Teorie sociálního učení 658	
	Integrace kognitivní a behaviorální terapie 658	
24.2.2	Základní rysy KBT	658
24.2.3	Terapeutický vztah v KBT	658
24.2.4	Struktura KBT	658
	Orientační vyšetření 659	
	Podrobné vyšetření 659	
	Behaviorální, kognitivní a funkční analýza problému 659	

	BKT: formulace případu, stanovení problémů a cílů	660
	Vytvoření terapeutického plánu	661
	Ukončení terapie	661
24.2.5	Metody KBT	661
	Behaviorální strategie	661
	Kognitivní strategie	664
	Komplexní programy	668
24.2.6	Praktické uplatnění KBT	670
	Literatura	670
24.3	Logoterapie (J. Praško)	670
24.3.1	Obraz člověka v logoterapii	670
24.3.2	Noogenní poruchy zdraví	671
24.3.3	Terapeutický vztah v logoterapii	671
24.3.4	Cíl a změna v logoterapii	672
24.3.5	Terapeutické metody v logoterapii	672
	Literatura	673
24.4	Skupinová terapie (J. Praško)	674
24.4.1	Stručně z historie	674
24.4.2	Základní ideje skupinové psychoterapie	674
24.4.3	Praktické použití	674
24.4.4	Základní přístupy	675
	Psychoanalytické pojetí	675
	Eklektické (psychodynamické a interpersonální) pojetí	675
	Kognitivně-behaviorální pojetí	676
24.4.5	Požadavky na vedoucího skupiny	676
24.4.6	Léčebné faktory skupinové psychoterapie	677
24.4.7	Struktura, proces a obsah: dynamické elementy skupiny	678
	Vývoj skupiny	678
	Literatura	681
24.5	Systemická rodinná terapie (Š. Gjuríčová)	681
24.5.1	Východiska systemické rodinné terapie	681
24.5.2	Tři výrazné modely systemické rodinné terapie	682
	Literatura	683
24.6	Hypnóza (M. Maršálek)	684
24.6.1	Sugestibilita, hypnabilita a charakteristika hypnózy	684
24.6.2	Hloubka hypnózy	684
24.6.3	Hypnotizační techniky	684
24.6.4	Léčba hypnózou	685
	Literatura	686
24.7	Psychoedukace (L. Motlová, F. Španiel)	686
24.7.1	Rodinné psychoedukační programy: cíl, obsah a forma	687
24.7.2	Prevence relapsů	687
	Primární prevence	687
	Sekundární prevence	688
	Literatura	689

25 Psychofarmaka 691

25.1	Antipsychotika (J. Švestka)	692
25.1.1	Klasická antipsychotika	692
	Sedativní antipsychotika	696
	Incizivní antipsychotika	697
25.1.2	Atypická antipsychotika	698
	Selektivní antagonisté dopaminových D ₂ /D ₃ receptorů	698
	SDA: antagonisté serotoninových, dopaminových a α adrenalinových receptorů	699
	MARTA: multireceptoroví agonisté	699
	Dualisté dopaminových D ₂ /D ₃ a antagonisté serotoninových S ₂ -receptorů	700
	Preparáty	701
	Literatura	704

	KBT: formulace případu, stanovení problémů a cílů	660
	Vytvoření terapeutického plánu	661
	Ukončení terapie	661
24.2.5	Metody KBT	661
	Behaviorální strategie	661
	Kognitivní strategie	664
	Komplexní programy	668
24.2.6	Praktické uplatnění KBT	670
	Literatura	670
24.3	Logoterapie (J. Praško)	670
24.3.1	Obraz člověka v logoterapii	670
24.3.2	Noogenní poruchy zdraví	671
24.3.3	Terapeutický vztah v logoterapii	671
24.3.4	Cíl a změna v logoterapii	672
24.3.5	Terapeutické metody v logoterapii	672
	Literatura	673
24.4	Skupinová terapie (J. Praško)	674
24.4.1	Stručně z historie	674
24.4.2	Základní ideje skupinové psychoterapie	674
24.4.3	Praktické použití	674
24.4.4	Základní přístupy	675
	Psychoanalytické pojetí	675
	Eklektické (psychodynamické a interpersonální) pojetí	675
	Kognitivně-behaviorální pojetí	676
24.4.5	Požadavky na vedoucího skupiny	676
24.4.6	Léčebné faktory skupinové psychoterapie	677
24.4.7	Struktura, proces a obsah: dynamické elementy skupiny	678
	Vývoj skupiny	678
	Literatura	681
24.5	Systemická rodinná terapie (Š. Gjuríčová)	681
24.5.1	Východiska systemické rodinné terapie	681
24.5.2	Tři výrazné modely systemické rodinné terapie	682
	Literatura	683
24.6	Hypnóza (M. Maršálek)	684
24.6.1	Sugestibilita, hypnabilita a charakteristika hypnózy	684
24.6.2	Hloubka hypnózy	684
24.6.3	Hypnotizační techniky	684
24.6.4	Léčba hypnózou	685
	Literatura	686
24.7	Psychoedukace (L. Motlová, F. Španiel)	686
24.7.1	Rodinné psychoedukační programy: cíl, obsah a forma	687
24.7.2	Prevence relapsů	687
	Primární prevence	687
	Sekundární prevence	688
	Literatura	689

25 Psychofarmaka 691

25.1	Antipsychotika (J. Švestka)	692
25.1.1	Klasická antipsychotika	692
	Sedativní antipsychotika	696
	Incizivní antipsychotika	697
25.1.2	Atypická antipsychotika	698
	Selektivní antagonisté dopaminových D_2/D_3 receptorů	698
	SDA: antagonisté serotoninových, dopaminových a α adrenalinových receptorů	699
	MARTA: multireceptoroví agonisté	699
	Dualisté dopaminových D_2/D_3 a antagonisté serotoninových S_2 -receptorů	700
	Preparáty	701
	Literatura	704

25.2 Antidepressiva (J. Švestka)	704
25.2.1 Inhibitory zpětného vychytávání monoaminů	705
1. generace: tricyklická a tetracyklická antidepressiva	705
Preparáty	708
2. generace: heterocyklická antidepressiva	709
3. generace: inhibitory reuptace jen jediného monoaminu	710
4. generace: SNRI (inhibitory reuptake serotoninu a noradrenalinu)	712
Stimulans zpětného vychytávání serotoninu	713
25.2.2 Antidepressiva blokující α_2 -receptory	713
25.2.3 Inhibitory monoaminoxidáz	715
Literatura	717
25.3 Anxiolytika (J. Švestka)	718
25.3.1 Nebenzodiazepinová anxiolytika	718
25.3.2 Benzodiazepinová anxiolytika	720
Dělení benzodiazepinových anxiolytik	721
25.3.3 Anxiolyticky působící (psycho)farmaka s jiným hlavním terapeutickým účinkem	724
Antidepressiva	724
Antipsychotika	724
Beta-blokátory	725
Literatura	725
25.4 Tymoprofylaktika (J. Švestka, P. Grof, C. Höschl)	726
Lithium	726
Karbamazepin	728
Kyselina valproová	730
Blokátory kalciových kanálů	730
Literatura	731
25.5 Hypnotika (J. Švestka)	732
25.5.1 První generace hypnotik	732
25.5.2 Druhá generace: benzodiazepinová hypnotika	733
25.5.3 Třetí generace: „Z“ hypnotika	735
25.5.4 Jiná psychofarmaka působící hypnoticky	735
Literatura	736
25.6 Psychostimulancia (J. Švestka)	737
Literatura	738
25.7 Neuroprotektiva (J. Švestka)	738
25.7.1 Nootropika	738
25.7.2 Antioxidanty	739
25.7.3 Antagonisté NMDA receptorů	739
25.7.4 Centrální vazodilatancia	739
Ergotové alkaloidy	739
Xantinové deriváty	740
25.7.5 Inhibitory acetylcholinesteráz	740
Literatura	741
25.8 Pohybové, mentální a senzorycké extrapyramidové poruchy při léčbě psychofarmaky (M. Maršálek, D. Seifertová)	741
25.8.1 Pohybové poruchy	742
Akutní a tardivní parkinsonismus	742
Akutní a tardivní dystonie	743
Akutní a tardivní akatizie	745
Tardivní dyskineze	745
Tardivní syndrom Gilles de la Tourette	747
Tardivní myoklonus	748
25.8.2 Mentální poruchy	748
Mentální složka akutních a tardivních extrapyramidových syndromů	749
Komplexní mentální nežádoucí účinky typu extrapyramidových syndromů	749
Hypersenzitivní psychóza (HSP)	750
25.8.3 Senzorické poruchy	750
Tardivní algezie (TAlg)	750
Literatura	750

25.9	Maligní neuroleptický syndrom	751
	Literatura	755
	Příloha	757
26	Nefarmakologická biologická léčba	759
26.1	Elektrokonvulzní terapie (<i>D. Seifertová</i>)	760
26.1.1	Indikace	760
26.1.2	Kontraindikace	760
26.1.3	Metodika postupu při EKT	761
	Vyšetření při EKT 761	
	Postup při EKT 761	
26.1.4	Elektrokonvulzivní přístroje	762
	Umístění elektrod 762	
	Dávkování stimulu 763	
	Abortivní EKT 763	
	Prodloužené paroxysmy 763	
26.1.5	Frekvence EKT	763
	Pokračovací nebo udržovací EKT 763	
26.1.6	Nežádoucí účinky po EKT	763
	EKT u speciálních populací 764	
	Souběžná farmakoterapie 764	
26.1.7	EEG	764
26.1.8	Mechanismus účinku	764
	Literatura	766
26.2	Psychochirurgie (<i>R. Balon</i>)	768
	Literatura	769
26.3	Fototerapie (<i>J. Praško</i>)	769
26.3.1	Mechanismus účinku	770
26.3.2	Indikace	771
26.3.3	Vedlejší účinky	771
26.3.4	Kontraindikace	771
26.3.5	Praktické užití	771
	Literatura	772
26.4	Spánková deprivace (<i>R. Balon</i>)	772
26.5	Transkraniální magnetická stimulace (<i>R. Balon</i>)	773
	Literatura	773
26.6	Ostatní léčebné modality (<i>R. Balon</i>)	773
26.6.1	Vagová stimulace	773
26.6.2	Akupunktura	773
26.6.3	Disulfiram	773
26.6.4	Metadon, naltrexon	774
26.6.5	Amobarbitalový rozhovor	774
26.6.6	Hormonální léčba	774
	Melatonin 774	
26.6.7	Léčba přípravky z léčivých bylin (fytoterapie)	774
	Literatura	774
27	Hospitalizace (<i>D. Seifertová</i>)	775
27.1	Formy hospitalizace	776
27.2	Přijetí	776
27.3	Režim oddělení	777
27.4	Propuštění	781
	Literatura	781

28.1	Úvod a historické poznámky (E. Malá)	784
28.2	Vývojová psychologie (Z. Matějček)	784
28.2.1	Pojem vývoje a teorie psychického vývoje	784
28.2.2	Periodizace vývoje a jednotlivé fáze vývoje	784
28.3	Dítě v rodině (Z. Dytrych)	787
	Riziko pro zdravý vývoj osobnosti	788
28.4	Týrané a zneužívané dítě (H. Provazníková)	789
28.4.1	Diagnostická vodítka	790
28.4.2	Prevence týrání, zneužívání a zanedbávání dětí	790
28.5	Specifika dětské a dorostové psychiatrie (E. Malá)	791
28.6	Schizofrenie (E. Malá)	792
28.6.1	Epidemiologie	792
28.6.2	Schizofrenie v dětství	792
28.6.3	Schizofrenie v adolescenci	793
28.6.4	Diferenciální diagnóza	794
28.6.5	Terapie	794
28.7	Deprese (E. Malá)	794
28.6.1	Epidemiologie	794
28.6.2	Diagnóza deprese a socializace	795
	Somatický syndrom	796
	Prognosticky nepříznivé faktory	796
	Diferenciální diagnóza	797
28.6.3	Terapie	797
	Farmakoterapie	797
28.8	Suicidalita v dětském věku (J. Lorenc)	798
28.9	Fobické úzkostné poruchy a jiné úzkostné poruchy z aspektu pedopsychiatrie (E. Malá)	798
28.10	Obsedantně-kompulzivní porucha (E. Malá)	799
28.10.1	Epidemiologie	799
28.10.2	Etiologie	799
28.10.3	Průběh a prognóza	799
	Komorbidita	800
28.10.4	Terapie	800
28.11	Dissociativní poruchy (J. Lorenc)	800
28.12	Poruchy příjmu potravy (J. Lorenc)	801
28.13	Psychosomatické poruchy (E. Malá)	801
28.13.1	Epidemiologie	801
	Bolesti břicha a zažívací potíže	801
	Bolesti hlavy	802
28.13.2	Stanovení diagnózy	802
28.13.3	Terapie	802
28.14	Porucha pohlavní identity v dětství (E. Malá)	80
28.14.1	Epidemiologie	803
28.14.2	Diagnostická kritéria	803
28.14.3	Terapie	803
28.15	Mentální retardace (E. Malá)	803
28.15.1	Epidemiologie	804
28.15.2	Definice a klasifikace	804
	Výskyt dalších poruch	804
	Forenzní hledisko	805
28.15.3	Etiologie	805
28.16.4	Diferenciální diagnóza	806
28.16.5	Terapie	806
	Sociální rehabilitace	806

28.16	Specifické vývojové poruchy řeči a jazyka (M. Hrdlička)	807
28.17	Specifické vývojové poruchy školních dovedností (Z. Matějček)	808
28.17.1	Definice	808
28.17.2	Etiologie	808
28.17.3	Rozdělení	808
28.18	Pervazivní vývojové poruchy (M. Hrdlička)	809
28.18.1	Epidemiologie	809
28.18.2	Etiopatogeneze	809
28.18.3	Terapie	809
28.18.4	Klasifikace	810
28.19	Specifická vývojová porucha motorické funkce (E. Malá)	811
28.19.1	Etiologie	811
28.19.2	Základní symptomy	811
28.19.3	Komorbidní poruchy	812
28.20	Hyperkinetické poruchy (E. Malá)	812
29.20.1	Epidemiologie	812
28.20.2	Diagnóza	812
	Nesoustředivost 813	
	Hyperaktivita a impulzivita 813	
28.20.3	Etiologie	813
28.20.4	Komorbidní poruchy	814
28.20.5	Terapie	814
28.21	Poruchy chování (E. Malá)	814
28.21.1	Diagnostická kritéria	815
28.21.2	Poruchy se špatnou prognózou	816
28.21.3	Poruchy s lepší prognózou	816
28.21.4	Terapie	817
28.21.5	Šikana	817
28.22	Emoční poruchy a v dětství (J. Lorenc)	818
28.22.1	Etiologie	818
28.22.2	Symptomatologie	818
28.22.3	Klasifikace	818
28.22.4	Terapie	819
28.23	Poruchy sociálních vztahů se vznikem specifickým pro dětství a adolescenci (E. Malá)	820
28.24	Tikové poruchy (E. Malá)	820
28.24.1	Epidemiologie	820
	Druhy tiků 820	
28.24.2	Klasifikace	821
28.24.3	Etiologie	821
28.24.4	Komorbidita	821
28.24.5	Diferenciální diagnóza	821
28.24.6	Terapie	821
28.25	Jiné poruchy chování a emocí začínající obvykle v dětství a adolescenci (J. Lorenc)	822
Literatura		823

29 Soudní psychiatrie (J. Baštecký) **825**

29.1	Vybrané právní otázky v psychiatrii	826
29.1.1	Povinná mlčenlivost	826
	Mlčenlivost zdravotnických pracovníků 826	
	Mlčenlivost soudních znalců 827	
29.1.2	Právní aspekty psychiatrické hospitalizace	827
	Dobrovolná hospitalizace 287	
	Nedobrovolná hospitalizace 827	
	Sociální hospitalizace 827	
29.1.3	Práva nemocných	827
	Základní občanská práva 827	

	Práva nemocných 827	
	Práva nemocných duševními poruchami 827	
	Literatura	828
29.2	Vybrané soudně psychiatrické otázky	829
29.2.1	Soudně psychiatrická expertiza	829
29.2.2	Soudně psychiatrická expertiza v trestním řízení 829	
29.2.3	Soudně psychiatrická expertiza v občanském soudním řízení 931	
29.2.4	Poznámky k organizaci znalecké činnosti v České republice 834	
29.2.1	Činnost preventivně léčebná	834
29.2.3	Činnost výzkumná	834
29.2.4	Činnost výuková, konzultativní a metodická	834
	Literatura	835
	Specifika dětské a dorostové psychiatrie	837
	Appendix: Diagnostické kategorie MKN-10	837
	Zkratky	844
	Jmenný rejstřík	853
	Věcný rejstřík	855